

cerkvi na kvar. Nova postavava je to pre naredila poprejšanjo postavo tako, da namesto „vorschlag des Ordinariates“ pravi: „der minister für kultus und unterricht hat vor erstattung seines vortrages bezüglich der beiden katholischen geistlichen das fürstbischöf. ordinariat anzuhören.“ Vlada se bode obrnila na škofa, in ga „vprašala“: povej, katerega misliš ti? Če ji bo dotični ljub, ga bo imenovala, če ne, ga bo zavrgla, in na pritožbo se bo odgovorilo: „wir haben dich ja angehört — saj smo te vprašali; to pa ne stoji v postavi, da bi se morali tvojega predloga držati.“ To, gospoda moja, bo toliko časa dobro, dokler med cerkvijo in vlado ni nasprotja. Vzemite pa primerljej, da nastane nasprotje: škof bo dva nasvetoval, vlada bo imenovala dva druga, škof jima bo prepovedal, udeleževati se dežel. šolskega sveta; prišlo bo do take razprtje, kakoršna je bila na Tirolskem, kjer je moral tudi neki zoper voljo škofa od vlade imenovani dekan izstopiti iz dežel. šolskega sveta.

Še hužje pa, kakor koristi cerkvene, uničila bi ta postava pravice in koristi učiteljev samih. Se ve da se pravi: učitelji so sami prosili za to postavo, al če so to storili, moramo pač reči, da niso vedeli, kaj so delali. Na misel mi prihaja basen, basen od Jupitra in žab, ki so prosile, naj jim kralja dá. Videle so drugod, da je vse vredjeno, da si drugi samostalno opravljajo svoje stvari, toraj so mislile, naj bi še one to smele. Jupiter jim je dal kralja in sicer prav dobrega, neobčutljivega, ter jim je poleno tje zagnal. Pa kmalo so se sprijaznile žabe s svojim kraljem tako zeló, da so začele ná-nj skakati in niso imele pred njim nobenega rešpeka. Nekterim žabam to ni bilo prav, rekle so: tak kralj nič ne veljá, daj nam boljšega, ki bo kaj odločnosti imel in ne bode dovolil, da se mu po hrbtu hodi. Jupiter je uslišal prošnjo in jim je poslal štokljo. Ko so pa začele žabe iz vode lesti, segla je štoklja zdaj po eni, zdaj po drugi, tako da je nazadnje vse pohrustala. — Tako se bo godilo našim učiteljem. Oni so bili poprej popolnoma varni, in dasiravno bi se bilo dalo kaj popraviti od strani konsistorija, so bili vendar mirni, in mnogi so zadovoljno živeli. Ali hoteli so imeti tudi zboljšanje svojega stanu in poprejšnja večina zbora našega je prav modro ravnala ter dala jim tako upravo, po kateri so bili popolnoma varni. Pa tudi te določbe niso učiteljev zadovoljile, in prosili so premembe. In sedaj se jim ponuja postavni načrt, kateri bo uničil njih svobodo, kakor je štoklja pohrustala žabe. Sedaj bode imel učitelje nastavljeni deželni šolski svet. Ta ne bo nobene občine vprašal, ali ga sprejmete, ampak kar dekretiral ga bo. V posebnem paragrafu je določeno, da se sme učitelj predstaviti, ne samo, ako sam prosi, ampak sme se predstaviti tudi „aus dienstesrücksichten“ — iz službenih oziróv. In kaj da so te „dienstesrücksichten — službeni oziri“, gospoda moja, kažejo nam mnoge skušnje. Takó se bo godilo učiteljem. „Aus dienstesrücksichten“ bo učitelj prestavljen, ako se zameri okrajnemu glavarju, kakemu briču ali žandarju, ker pri nas tudi to zadostuje.

Iz tega se razvidi, da g. Vesteneckov predlog ni ozira jemal na korist šole, ampak je le tako sestavljen, da se politični namen lažje doseže, izšel je prav za prav iz političnega vrelca, pa s končnim namenom, da se skrije zajec, ki za grmom leži.

Če pojde tako naprej, ne vem, kaj bo postalo iz Kranjske dežele. Gospodje nasprotne stranke so to postavo pozdravili z veliko radostjo, jaz pa rečem, če pojde tako naprej, bode postala dežela kakor turški pašalik in okrajni glavar ne bo samo paša, ampak tudi veliki mufti in ulema (veselost), vsim drugim pa se bo le reklo: molči in plačaj!

Konečno nimam družega dostaviti kakor to, da, če sprejmete to postavo, ki jemlje vse pravice občinam,

skrbite še za postavo, katera jim odvzame tudi stroške, in po kateri se namesto normalno-šolskega zaklada in občinskih doneškov izroči vse vladi, da bo ona za šolske potrebščine skrbela. (Živa pohvala na levi.)

## Naši dopisi.

Iz Gorice 17. nov. — Dopisnik Goriški nima danes novic; njegov duh je te dni v Ljubljani. Prosim, sl. uredništvo, prepustite navadni prostor naslednjemu njegovemu voščilu.

„Preblagorodni Gospod! Velečastiti Prijatelj!

Bilo je 8. septembra 1862., ko sem — po osemletnem pismenem občevanju z Vami (po „Novicah“) — pred slavno cerkvijo v Logu — v krasni Ipavski dolini — čast in veselje imel, videti Vas v prvo. Poljubili ste me in kot „Oče domovine“ narodno posinili. Bil je to trenutek, ki se mi je globoko vtisnil v srcé in spomin. Pomenljiv je bil shod na Zemunu. Vaša častitljiva podoba in beseda je bila tisti dan jedro vseh mojih misli in čutov.

Slišal sem na Zemunu prvokrat „Naprej“; in naprej je šlo od tistega dne v Gorici: Vaš duh, Vaših „Novic“ duh, je bil že Nanos predrl. Dne 26. sept. tistega leta je bila Goriška čitalnica že dovoljena; naslednje poletje smo obhajali velikansko Ciril-Mohorjevo slavnost in se je rodil prvi slovenski list v Gorici; leta 1868. smo imeli prvi tabor na Lijaku. Tako je delal Vaš duh! Prepeljali ste nas naravnost ali po ovinkih do tje, da se Vam danes poklanjajo naše občine in društva ter da Vas 15. novembra 1878. veselo in svečano slavi rudeče tiskana „Soča“.

Tam v Ljubljani so bili prišli med tem na vrsto „Matični“ in politični shodi, prišel je zlatih „Novic“ zlati dan. V čast sem si štel v letih 1866. in 1869. občevati z Vami in z možaki našimi razpravljajočimi najvažnije narodno-politične zadeve; oči sem imel povsod in vsikdar vprte v Vas. Kar je kdo drugi v teh zborih govoril, bilo je lepo in dobro, bistroumno, zanimivo; — modro ste govorili Vi.

Prišla sta huda dneva 15. avgusta 1870. in 28. januarja 1875. Videli ste podreti se steber na desni, pasti steber na levi; srednji steber je ostal. Še marsikaj je prišlo in — prešlo: steber Bleiweis stoji!

Dne 26. sept. 1874. sem Vas v zadnje videl in slišal v deželnem zboru Kranjskem. Spoštljiva tibota po zbornici mi je bila priča, da govori hišni oče, — prvak slovenski.

Tudi v domače svetišče ste me ljubeznjivo sprejeli ta čas in s tem je bila slika Vašega značaja v meni dovršena.

Da — značaja!

O delovanji Vašem — malo, da ne 50letnem — govoriti, zasluge Vaše naštevati, bilo bi učenjaku črke razlagati. Kar dejanjem Vašim pravo svetlobo podaja, to je zmernost Vaša in skalovita stanovitnost, — to je solnce čistega, neomahljivega Vašega značaja.

Prečastitljivi Oče slovenski, visokočastiti Prijatelj! Četrto stoletja občujeva pismeno in osebno: poznate me. Dovolite mi tedaj, da Vam za 70letni rojstni god s kratkimi pa priprostimi besedami voščim, kar danes posebno živo čutim: Bog Vas milostljivo ohrani še mnogo let — narodu, „Novicam“, rodbini, prijateljom in meni.

V Gorici, 17. novembra 1878.

Vaš

vdani zvesti spoštovavec  
in prijatelj A. M.



**Iz Maribora.** (*Narodna naša čitalnica*) ima 24. dne t. m. popoldne ob 3. uri izredni občni zbor. Na dnevnem redu je: 1) posvetovanje o preuredbi društvenih pravil in predlaganje novih pravil c. kr. namestništvu v Gradcu v potrjenje in odobrenje; 2) razni predlogi. Častiti udje se vljudno vabijo, obilo se udeležiti tega zbora.

Predsednik.

**Iz Ljubljane.** — „Novice“ — 36letno glasilo gosp. dr. Jan. Bleiweisa, pridejo že danes, tedaj en dan poprej na svetlo, kakor bi imele priti, ker 19. dan novembra hočejo tudi one ž njim praznovati oni presvitli dan, v katerem mu doide toliko dokazov pristrčne ljubezni in iskrenega spoštovanja prijateljev in prijateljic ter častilcev njegovih tukajšnjih osobno, iz bližnjih in daljnih krajev pa osobno ali po telegramih in pismih odličnih zastopnikov majke Slave. Tako nepopisljivi slovesni dan, ki ga naša Ljubljana še ni doživela nikoli, hočejo tedaj tudi njegove „Novice“ ž njim obhajati, ž njimi namreč in z rodovino njegovo pred vsem v cerkev stopiti in milostljivega Boga zahvaliti, da mu je dal doživeti toliko veseli dan, ostale ure 19. novembra pa se udeležiti onih svečanosti, ki mu jo nameravajo napraviti pristrčno mu udani rodoljubi in mile domorodkinje naše. To je vzrok, da častiti bralci že danes dobijo s podobo in častitko založnikov okinčane „Novice“ v roke.

— „Kaj tacega v Ljubljani še ni bilo in ne bo“ — tako je rekel vsak, kdor je videl sinoči bakljado dr. J. Bleiweisu na čast. Vdeležila so se je vsa slovenska društva Ljubljanska, tudi požarna straža in veterani, deputacije iz vseh krajev, med njimi čitalnica Bizoviška z zastavo in — to lahko rečemo — vsa Ljubljana, ker je bilo več ko 16.000 ljudi na nogab. Ko je ta množica dospela pred hišo jubilentovo, bil je ves mestni trg natlačen, nad mestom pa taka svetloba, kakor da bi gorelo. Kako je gromelo živio-klicev, se ne dá popisati, pri vsem tem pa je bil najlepši red. Po bakljadi je ostalo največ ljudi v čitalnici, kjer se je do zgodnjega jutra govorilo in napivalo skoro v vseh slovanskih jezikih. — To je le površen popis sinočne slavnosti, natančnejega si pridržujemo še.

— (*Iz seje deželnega odbora 15. novembra.*) Deželni odbor jo soglasno sklenil, deželnega glavarja namestniku g. dr. Janezu Bleiweisu k 70. rojstnemu dnevu 19. t. m. poslati vošilno pismo. — Sklenilo se je, da se ubogim družinam onih rezervistov, kateri so se od vojaških krdel iz Bosne in Hercegovine že na svoj dom vrnili, cela tretja podpora (za mesec november) izplača. — V gospodarski odbor za realko je bil namesto izstopivšega g. J. Murnika voljen g. Ant. vitez Gariboldi. — Pritrdilo se je predlogu krajnega in okrajnega šolskega sveta, da se Anton Vertnik v učiteljski službi v Osilnici definitivno potrdi. — Rešilo se je tudi več občinskih zadev, in o izvršitvi raznih sklepov deželnega zbora se je potrebno ukrenilo.

— (*O hudih nevihtah*) se poroča tudi v Trstu. Na morji so se razbile tri ladije in ker naši rezervisti niso v saboto, kakor smo jih pričakovali iz Bosne, prišli v Ljubljano, je menda vremenska nevihta na morji tudi njih prihod zadržavala. Strašna nesreča pa se je zgodila na Brezini, kjer je ob 1/22 uri dopoludne strela udarila v magazin s petrolejem napolnjen, da je zgorelo 4000 sodčkov petroleja.

— (*Grozna povodenj na Ljubljanskem mahu,*) kakoršne prebivalci 10 ali več let niso doživeli, traja že več dni po neprenehnem deževanju. Na več krajih stojé hiše v vodi, ljudje se morajo v čolni voziti. Največ trpi pri

tem živina. — Tudi Sava je zelo narastla, na Hrvaškem je taka povodenj, kakoršne že od leta 1851 ne pomojjo. Okoli Zagreba je več milj zemlje pod vodo, iz katere molé sela in hiše kakor otoki; prav do Zagreba sega povodenj. To bo pa zopet veliko škode, ker so vodé skoro povsod iz bregov stopile.

— („*Brencelj*“ št. 21) je prišel danes na čast dr. Bleiweisu v posebno praznični obleki na svetlo.

## Novičar iz domačih in tujih dežel.

**Z Dunaja.** Veliko senzacija je naredil članek uradnega časnika „Bohemia“, ki je priobčil nek memorandum znanega Dunajskega škofa, ranjcega kardinala Rauscherja, do vlade. Memorandum je od l. 1854., toraj od takrat, ko je bila Krimska vojska, in priporoča Avstriji zvezo z Rusijo, pa tudi trdno stalo na Balkanskem polotoku. V kratkih, pa težkih stavkih dokazuje, da nobena druga država Avstriji ne more tako nevarna biti kakor Rusija; vse druge jej zamorejo le škodovati, Rusija pa uničiti. Ogrov se pri tem ni treba bati in pri unanji politiki tudi ne gre ravnati se ponjihovi volji. — Tako je mislil pred 24 leti mož, ki je veliko veljal pri Dunajskem dvoru, a nikakor ni bil prijazen Slovanom; ta toraj gotovo ni hotel vlade zapeljati do poguben politike.

**Galicija.** — V Lvovu so napravili študentje poslancu Hausnerju, ki je zoper pridržanje Bosne govoril, bakljado, pa je bil tak škandal, da so se po cestah tepli s policijo.

**Iz Budapešta.** Dne 14. t. m. je prišla k cesarju deputacija Hercegovincev vseh treh ver in najodličnejših stanov, zlasti duhovenskih. Cesar jo je prijazno sprejel, ter zagotovil svoje milosti. „Povejte svojim rojakom — je rekel, — da Avstrijski cesar odkritosrčno želi jim boljših časov in drži svojo besedo.“ — Enaka deputacija se pripravlja iz Bosne, iz tega je videti, da prebivalci zasedenih dežel želé ostati pod Avstrijo. — Velike važnosti je to, kar se iz Sarajeva poroča. Tam so namreč prebivalci generalu Filipoviču, ki ima oditi, podali diplom častnega meščana in adresu, v kateri izrekajo željo, da bi ostali pri Avstriji, ter obetajo, da se bodo zanj vojskovali zoper vsacega sovražnika, bodi si kateri koli. Menda po vsem tem Avstrija teh dežel, ki jih je s toliko žrtvami pridobila, vendar ne bo spustila iz rok!

— Te dni je bil v Pešti Ruski general Šuvalov v posebni misiji, katere namen je gotovo, pridobiti Avstrijo za to, da se združi z drugimi velikimi oblastmi Evropskimi proti Turčiji, če bi ta ne hotela izvršiti Berolinskih pogodb. Če se bo Turčija še dalje tako ustavljala, bo treba sile.

**Laško.** Iz Napolja. — Dne 17. t. m. je nek človek streljal na kralja, a ranil ga le na levi roki. General Cairoli ga hoče zgrabiti, pa dobi kroglo v levo nogo. Kralj potegne na to sabljo in vseka napadovalca po glavi; bil je potem prijet in sodnji izročen. Kaj je in zakaj je hotel kralja umoriti, se še dobro ne vé.

## Žitna cena

v Ljubljani 13. novembra 1878.

Hektoliter v nov. denarji: pšenice domače 6 fl. 50. — banaške 8 fl. 43. — turšice 5 fl. 20. — soršice 6 fl. 80. — rži 4 fl. 34. — jemenca 5 fl. 63. — prosa 7 fl. 5. — ajde 4 fl. 50. — ovsa 3 fl. 60 kr. — Krompir 3 fl. 3 100 kilogramov.